

Mijnwerkers in Turkije

'Altijd **leven** met de **dood**'

Elke dag nemen ze afscheid van hun geliefden, omdat ze nooit weten of ze weer levend boven komen. De mijnwerkers in Turkije werken onder slechte arbeidsomstandigheden voor een karig loon. "Het mijnwerken is het zwaarste beroep ter wereld", zegt Deniz Görgün (34) uit een dorpje bij Ereğli, provincie Zonguldak. "Je weet nooit wat er gaat gebeuren", zegt Mesut Çevik (24) uit Ormanlı. "Maar er blijft toch een vraag in je hoofd. Ga ik dood of niet?" Zomer 2014 mochten we met hen mee onder de grond.

Tekst en fotografie: Mehmet Ülger en Astrid van Unen

Op 13 mei 2014 komen in Soma 301 mijnwerkers om bij een van de grootste mijnrampen in de Turkse geschiedenis. De reacties en de beelden die tot ons komen, raken ons diep. Een maand na de ramp vraagt de FNV ons een korte documentaire te maken over mijnwerkers in Turkije. Aanleiding is een geplande conferentie over mijnwerkers op 4 juni 2015 in het kader van het Jaar van de Mijnen. We zeggen meteen 'ja', want de herinnering aan Soma is nog vers. Hoewel buiten de opdracht, zullen we ook die stad bezoeken, evenals de begraafplaats waar 39 overleden mijnwerkers liggen, en met slachtoffers spreken. Zomer 2014 vertrekken we richting Turkije en verblijven we vijf dagen in Ereğli aan de Zwarte Zee. De provincie Zonguldak is het belangrijkste mijngebied van het land. We

leggen onze eerste contacten met de mijnwerkersvakbond Genel Maden-İş Sendikası Armutçuk. Voorzitter İsa Mutlu heeft zelf een geschiedenis van mijnwerken achter de rug. "In ons land is het helaas zo dat wegens de privatisering de mijneigenaren met zo min mogelijk kosten meer winst willen maken", zegt voorzitter Mutlu. "Daardoor is er nauwelijks aandacht voor veiligheid. Om meer winst te maken, worden sommige veiligheidsonderdelen opzij gelegd." Een groot voorbeeld hiervan hebben we in Soma gezien, zegt

Mutlu. "Terwijl er onder de grond brand woedde, werden arbeiders naar beneden gestuurd om te werken. Dat was een ramp. Moord." Hij somt een serie grote mijnrampen in Turkije op. In 1983 zijn in deze regio 103 mijnwerkers door instorting omgekomen, in 1992 in Kozluk 263 mijnwerkers. In Karadon zijn kort geleden dertig en in Kozluk acht mijnwerkers van arbeidsbemiddelingsbureaus omgekomen. "Het heftigste voorbeeld is Soma. 301 mijnwerkers zijn helden geworden, terwijl minimaal de helft gered had kunnen worden. Die helft is door verstikking omgekomen, omdat ze hun collega's wilden redden."

Een knop om

Met deze kennis trekken we op een vroege ochtend onder leiding

van Yilmaz Çevik naar de Hema-mijn in Armutçuk. We krijgen dikke jassen en beschermende broeken aan. Buiten is het 30 graden, maar beneden blijken die kleren broodnodig. We krijgen ook regenlaarzen. Een helm met lampje. En een accu die we aan onze broek moeten bevestigen. Samen met mijnwerker Mesut Çevik stappen we de lift in en beginnen aan een reis die 700 meter onder de grond eindigt.

In deze aardedonkere diepte moeten we in ons hoofd een knop omzetten. Nadenken over al die mijnrampen die we vanuit de comfortabele bank op tv hebben gezien, daar is nu geen ruimte voor. Maar de benauwdheid reist mee op onze schouders en het respect voor de mijnwerkers, die hier zes dagen per week hun werk doen, groeit met elke stap die we zetten. We lopen 2,5 uur lang door natte, brede en smalle gangen en soms moeten we zelfs kruipen. Het lijkt alsof we van decor naar decor gaan. De hoeken waar mijnwerkers in groepen hakken, boren en zagen zijn schaars verlicht, meestal alleen door hun hoofdlampje. Soms is er ijskoude wind, soms is de hitte bijna niet te verdragen en hijgen we vanwege zuurstofgebrek.

“Elke ochtend na het ontbijt neem ik afscheid van mijn kind en mijn vrouw”, zegt Mesut Çevik. “Dan is het alsof er een stukje uit mijn hart wordt gerukt. Je weet maar nooit wat er gebeurt. De angst voor de dood heb ik wel, maar wat kun je eraan doen? Thuis heb ik vrouw en kind. Als ik niet werk, hoe moet ik hen dan onderhouden? Ik heb nu een kind van zeven maanden.”

Levensader

Met dat dilemma zit ook mijnwerker Deniz Görgün. Met vrouw en twee jonge kinderen en weinig werk in de regio heeft

hij eigenlijk geen keuze. Maar: "Je bent ongerust dat je je familie niet meer ziet. Je leeft met die angst. Ook mijn vrouw. Elke dag nemen we afscheid van elkaar." Görgün hekelt de veiligheid in zijn mijn. "We gebruiken hier nog steeds de technologie van 1965; die is nul-komma-nul. We werken nog steeds met houweel en schep. Het is helemaal niet veilig, want er is maar één in- en uitgang naar beneden en naar boven. Als de elektriciteit uitvalt, blijven we onderin vastzitten. De kolen en het materiaal worden ook via die ene ingang vervoerd, evenals de arbeiders. Het is onze levensader." De jonge Mesut zegt: "We leven elke minuut met de dood. Het zijn slechte tunnels, je weet nooit wat er gaat gebeuren. Je kijkt de dood recht in de ogen, want à la minute kunnen we doodgaan. Wat dat met ons doet? We proberen het te vergeten." Sinds de overheid zich heeft teruggetrokken en de

privatisering gaande is, worden arbeiders zonder sociaal vangnet tewerk gesteld, vertelt oud-mijnwerker en onderzoeker Kadir Tuncer. "Zo'n 2500 tot 3000 arbeiders in Zonguldak en omgeving hebben geen enkel recht. Het loon in een staatsmijn is bijna dubbel zoveel als in een privé-mijn. In een privé-mijn is het hoogste maandloon 1500 lira. Arbeiders die in een staatsmijn werken, verdienen maximaal 4000 lira, inclusief alle sociale voorzieningen."

Hongerloon

Mensen die 'altijd leven met de dood' worden dus met een klein bedrag afgescheept. Vakbondsvoorzitter Mutlu zegt het zo: "De hoogte van het minimumloon is niet een armoedeloon, maar een hongerloon. Het komt netto neer op 830 lira. Voor zo'n bedrag worden mensen onder de grond in de mijnen tewerk gesteld. Dit valt niet uit te leggen, want

1000 meter onder de grond werken, elke dag voor zo'n bedrag, is heel wrang." Deniz Görgün heeft geluk, zegt hij, want hij werkt in een staatsmijn. Maar de jonge Mesut heeft pech: "Ik werk acht uur per dag, zes dagen per week. Daarvoor krijg ik 1200 lira, omdat het een privé-mijn is. De reiskosten moeten we zelf betalen. Dat kost 130 lira." Afgezet tegen alle risico's is dit inderdaad wrang. Onderzoeker Tuncer zet de cijfers op een rij. "Bij arbeidsongevallen vallen de meeste doden door bloedverlies. Bij de ingangen staan geen ambulances die in noodgevallen hulp kunnen bieden. Jaarlijks zijn er twaalfduizend dodelijke ongevallen op de werkvloer. In de mijnen van Zonguldak en omgeving zijn dat er 1500 tot 2000. Van de gepachte mijnen bestaat geen lijst van doden en gewonden, dus die mijnwerkers zijn niet geregistreerd. Daar zeggen ze: iemand is uit een boom gevallen of uit een tractor

of heeft een verkeersongeluk gehad. Dat soort smoesjes.”

Vorig jaar gebeurden er 1200 dodelijke ongelukken in de mijnen. “Het aantal gewonden wordt niet bijgehouden”, zegt Tuncer. “Dat kunnen er vijftien-, twintig- of dertigduizend zijn, want een persoon kan per jaar vier of vijf keer gewond raken.” De statistieken zijn niet zuiver, stelt Tuncer. “Een voorbeeld: een mijn waar driehonderd mensen werken, stort in. Er vallen twintig doden; de overige mijnwerkers liggen in ziekenhuizen te vechten voor hun leven. Binnen drie à vijf maanden gaan ze allemaal dood. De mijnwerkers die buiten de mijnen sterven, worden niet meegeteld in de statistieken.

En dan hebben we nog de zieken met stoflongen, waar mensen aan doodgaan. Die moeten ook meegeteld worden.”

Soma

Mijnongelukken hakken er zwaar in bij de mijnwerkers. Ze voelen zich verbonden met hun collega's wereldwijd. De ramp in Soma op 13 mei vorig jaar kwam dan ook als een klap binnen. “Mijn ogen lopen vol tranen als ik het getal 301 hoor”, zegt mijnwerker Görgün. “We zijn ook met al onze vrienden samen naar Manisa gegaan. Ik heb ze gezien... Ik krijg nu kippenvel. Ik wilde niet meer naar het werk gaan.” Enige tijd terug kreeg hij zelf een ongeluk. Zijn knieschijven raakten beschadigd en hij moest geopereerd worden. “Ik had ook dood kunnen gaan. God heeft mij beschermd en terug geschonken aan mijn kinderen. Mijnwerken is een zorgelijk bestaan. We halen een grapje uit met de dood. maar de dood is altijd naast je. Die wacht tot je een fout maakt. Die zit wachtend op je nek.”